

SPIEGEL
BESTSELLER

Dörte Hansenová

STARÝ KRAJ

HOST

kapitola 1.

TŘEŠŇOVÉ STROMY

Někdy v noci, když od západu přišla bouře, sténal dům jako loď, která se zmítá sem a tam v neklidném moři. Nárazy větru se s kvílením zakusovaly do starých zdí.

Takhle zní křik čarodějnic, když je upalují, říkala si Vera, nebo dětí, které si skřípnou prsty.

Dům sténal, ale nikdy se nepotopil. Naježená střecha stále pevně držela na trámech. Rákosové došky, kterými prorůstala hnízda zeleného mechu, se jen na hřebeni místy prohýbaly.

Z fasády se odlupovala barva a neopracované dubové hrázdění z ní trčelo jako šedé kosti ve zdi. Nápis na štítu byl

dávno zašlý, ale Vera dobře věděla, co na něm stojí: *Tento dům je můj, a přece není můj. Ten, kdo přijde po mně, ho také prohlásí za svůj.*

Byla to úplně první věta v dolnoněmčině, se kterou se setkala, když ji sem na statek ve Starém kraji přivedla za ruku její matka.

Druhá dolnoněmecká věta, kterou uslyšela osobně od Idy Eckhoffové, byla předzvěstí všech těch společných let, které je čekaly: „Kolik vás Poláků sem ještě přitáhne?“ Celý její dům byl plný uprchlíků, to už stačilo.

Hildegard von Kamckeová rozhodně neměla talent na to, aby hrála roli oběti. Se zdviženou zavšivenou hlavou a třemi stovkami let východopruského rodokmenu v zádech se přesunula do ledově chladné komory pro pacholky v chodbě, kterou jim Ida Eckhoffová přidělila na spaní.

Posadila dítě na slavník, odložila batoh a klidným hlasem a dokonalou artikulací zpěvačky vyhlásila Idě válku: „Moje dcera teď prosím potřebuje něco k jídlu.“

A Ida Eckhoffová, selka šesté generace ze Starého kraje, vdova a matka zraněného frontového vojáka, jí úder ihned vrátila: „Ode mě nic nečekejte!“

Vera, které bylo čerstvých pět let, se na úzké posteli trásla zimou, vlhké vlněné punčochy ji kousaly, rukáv kabátu měla nasáklý soplem, který jí bez přestání tekł z nosu. Sledovala svoji matku, jak si s posměšným úsměvem stoupła těsně před Idu Eckhoffovou a ušlechtilým vibratem jí zazpívala árii z Cikánského barona: *Psaní, čtení, moji páni, to není moje zaměstnání. Mne už od mého mládí jen vepři měli rádi...*

Idu to natolik vyvedlo z míry, že se až do refrénu vůbec nehнула z místa. *Já na všechno mám jen jeden lék, to sádlo,*

ovar je a špek, zpívala Hildegard von Kamckeová. Jakmile se ve své uprchlické komůrce rozmáchla k velkému operetnímu gestu, Ida už dávno seděla vzteky bez sebe u svého kuchyňského stolu.

Když se zešerilo a v domě všechno ztichlo, proklouzla Hildegard chodbou ven. Vrátila se zpátky s jablkem v každé kapse kabátu a hrníčkem teplého mléka od krávy. Vera ho vypila, Hildegard vytřela hrnek cípem kabátu a potichu ho postavila zpátky do chodby. Pak si lehla k dceři na slavník.

Když se Karl Eckhoff o dva roky později vrátil z ruského zajetí s nohou ztuhlou jako kláda a s tvářemi tak propadlými, jako by si je vcucel dovnitř, Hildegard von Kamckeová stále musela krást mléko.

Ode mě nic nečekejte. Ida byla člověk, který drží slovo, ale přitom dobře věděla, že ona *osoba* chodí každou noc do chléva. Po nějaké době postavila k hrnečku na chodbě bandasku. Přece se při nočním dojení nemusí polovina mléka promrhat. Večer už neotáčela klíčem ve sklípku na ovoce a někdy dala dívence vajíčko, když jí příliš velkým koštětem zametla chodbu nebo jí při krájení fazolí zazpívala východopruskou píseň *Země tmavých lesů*.

V červenci dozrály třešně, a proto bylo na statku zapotřebí každého dítěte, aby pomáhalo zahánět špačky, kteří se v obrovských hejnech vrhali na stromy. Vera pochodovala sadem jako opička s bubínkem na klíček, bouchala vařečkou do starého hrnce a pořád dokola vyřvávala všechny písničky, které se naučila od matky. Pouze tu o sádle a špeku vynechala.

Ida Eckhoffová ji sledovala, jak hodinu za hodinou rázuje mezi třešněmi, až se jí tmavé vlasy slepily do mokrých pramínků. Kolem poledne jí dětský obličej naběhl doruda. Vera zpomalila, začala klopýtat, ale s bubnováním ani se zpěvem nepřestala, dál se potácela sadem jako vyčerpaný voják, až po hlavě upadla do posekané trávy pod třešněmi.

Ida kvůli nenadálému tichu zpozorněla, vyběhla k vratům a spatřila holčičku, jak leží v bezvědomí v třešňovém sadu. Ida rozčileně potřásla hlavou, rozběhla se ke stromům, přehodila si dítě přes rameno jako pytel brambor a dotáhla ho na bílou dřevěnou lavici, která stála ve stínu velké lípy u domu.

Služebnictvu a uprchlíkům byla lavice zapovězená, původně to totiž byla svatební lavice Idy Eckhoffové a mezitím se z ní stala vdovská lavice. Kromě ní a Karla na ní neměl nikdo co pohledávat, ale teď tu najednou leželo polské děcko se slunečním úžehem a nechtělo se probrat.

Než se Karl vybelhal z kůlny, Ida už stála u studny a pumpovala do vědra studenou vodu. Popadla do ruky utěrku, kterou nosila neustále přehozenou přes rameno, namočila ji do vody, složila jako obvaz a přitiskla ji dítěti na čelo. Karl děvčeti zdvihl bosé nohy a přehodil je přes bílé opěradlo lavice.

Z třešňového sadu sem vzdáleně doléhalo řinčení vařeček a pokliček od hrnců. Přímo u domu, kde bylo mnohem větší ticho, začali první špačci znovu nalétávat na stromy. Bylo je slyšet, jak šustí ve větvích a pochutnávají si na třešních.

Dřív by je Karl ze stromů sestřelil; spolu s otcem procházeli s brokovnicí mezi řadami stromů a jako smyslů zbavení pálili do černých hejn. Později, když ze země sbírali

polámaná ptačí tělíčka, jim však přejížděl mráz po zádech. Obrovský vztek a pak najednou nebohý chomáček peří na zemi.

Vera konečně přišla k sobě, začala se dávit, otočila hlavu na stranu a z bílé svatební lavice se vyzvracela pod majestátní lípu Idy Eckhoffové. Když jí došlo, co provedla, leknutím sebou trhla, chtěla vyskočit, ale lípa se jí zatočila nad hlavou, vysoká koruna stromu se srdíčkovými lístky se roztančila a Idina statná ruka ji přitiskla zpátky k lavici.

Karl vyšel z domu s hrníčkem mléka a chlebem namazaným máslem, posadil se vedle Very na lavici a Ida popadla vařečku a promáčkнутý hrnec, aby sama odehnala troufalé ptáky, kteří se roztahovali na jejím dvorku a sežrali, na co přišli.

Karl děvčeti otřel vlhkou utěrkou obličej. Jakmile Vera zjistila, že Ida je pryč, rychle do sebe obrátila hrnek studeného mléka a zmocnila se chleba. Vstala, neohrabaně se poklonila a pak bosky po špičkách odhopkala po horkých kočičích hlavách, ruce přitom měla upažené, jako by tančila na laně.

Karl ji sledoval, jak jde zpátky k třešním.

Zapálil si cigaretu, utřel lavici a odhodil utěrku do trávy. Pak sepal ruce za hlavou, zaklonil se, potáhl z cigarety a vypustil z úst úhledné obláčky kouře, které se vznesly až do koruny lípy.

Jeho matka mezitím stále řádila mezi stromy se starým hrncem.

Za chvíli sebou taky sekneš úžehem, pomyslel si Karl, jen tak dále.

Ida pak sama vběhla do domu, popadla flintu a začala střílet do hejna ptáků, pálila do nebe, dokud z třešní

nesestřelila posledního žrouta nebo ho alespoň na chvíli nezahnala. A její syn, který měl zdravé dvě ruce a jednu nohu, seděl na lavici a pozoroval ji.

Nic mu nechybí, díky bohu!, řekla si Ida Eckhoffová, když se k ní před osmi týdny přibelhal na vlakovém nástupišti. Hubený byl přece vždycky, vypadal unaveně, nohu táhl za sebou, ale mohlo to dopadnout mnohem hůř. Friedrichu Mohrovi se vrátil syn úplně bez rukou, však to taky na jeho statku podle toho vypadá. A Paul a Heinrich Buhrfeindtovi oba padli. Ida mohla být ráda, že se její jediný syn vrátil domů v tak dobrém stavu.

A to ostatní, křik v noci a mokré fleky na prostěradle, to nebylo nic vážného. Nervy, řekl doktor Hausschildt, to se brzy poddá.

Když v září dozrávala jablka, Karl stále vysedával na Idině bílé lavici a kouřil. Vyfukoval do zlaté koruny lípy pravidelné kroužky kouře a v čele armády česáčů jablek ještě pořád stála Hildegard von Kamckeová. Z Pruska byla zvyklá na úplně jiné poměry, jak jim oznámila, a Ida znovu pocítila silnou chuť tu nabubřelou ženskou štandopéde vyhnat ze statku. Jenže se jí nemohla vzdát. Musela ji skousnout, tu drobnou ženu, která pokaždé časně zrána vyskočila na kolo, jako by to byl závodní kůň, a s dokonalým držením těla odjela dojit krávy. Která se lopotila v ovocném sadu, dokud na stromě nezůstalo ani jediné jablko, která v chlévě mávala vidlemi jako chlap a přitom si propěvovala Mozartovy árie, což ale na krávy žádný zvláštní dojem nedělalo.

Ale Karlovi na lavici se to zamlouvalo náramně.

A Ida, která neplakala od té doby, co před osmi lety našli jejího Friedricha mrtvého v odvodňovacím kanále s rozhozenýma rukama, stála u kuchyňského okna a brečela, protože viděla, jak Karl pod lípou poslouchá.

Necítíš touhu po lásce..., zpívala Hildegard von Kamckeová a zřejmě přitom myslela na někoho, kdo už byl mrtvý. A věděla stejně dobře jako Ida, že venku na lavici už nesedí ten samý Karl, na kterého matka několik let čekala.

Její dědic Karl Eckhoff, který býval silný a plný nadějí, zůstal ve válce. Nazpět se jí vrátil jen papírový panák, který mu byl podobný. Její syn, přátelský a cizí jako nějaký pocestný, nyní vysedával na svatební lavici a vypouštěl do nebe kroužky kouře. A po nocích křičel.

Když přišla zima, Karl si tiše pískal a přitom vyrobil pro malou Veru von Kamckeovou kočárek pro panenky. A o Vánocích se přivandrovalá hraběnka se svým věčně hladovým děčkem poprvé posadila k velkému stolu Idy Eckhoffové ve světnici.

Na jaře, když sněžily třešňové okvětní plátky, vyhrával Karl na lavici na harmoniku a Vera si k němu přisedla.

A v říjnu, poté co očesali jablka, odešla Ida Eckhoffová na vejminek a měla snachu, které si uměla vážit a zároveň ji musela nenávidět.

Tento dům je můj, a přece není můj...

Ten starý nápis platil pro obě. Mezi rovnocennými soupeřkami se strhla řada těžkých bitev. V domě, který Ida nechtěla vydat a Hildegard odmítala opustit.

Letitý křik, nadávky, práskání dveřmi, třískání křišťálovými vázami a šálky se zlatým okrajem, to vše se zažralo

do puklin ve stěnách a jako prach se usadilo na prknech v chodbě a na trámech. Když byly noci klidné, Vera jejich hádky dobře slyšela, a když přišla bouře, ptala se sama sebe, jestli tam za dveřmi skutečně kvílí vítr.

Tvůj dům zůstane navždy rozdělený, Ido Eckhoffová, myslela si.

Za oknem stála lípa a snažila se z větví setřást bouřku.

kapitola 2.

KOUZELNÁ FLÉTNA

Nejhorší ze všech byly zahajovací ukázkové lekce, jednou za pololetí, kdy se do velké zkušebny nahrnuly tří- až pětileté děti se svými rodiči a Bernd se oblékl do světlé džínové košile. A k ní si vzal ladící nebíčkovou gumičku do vlasů.

Bernd nebyl ten typ člověka, který by rád nechával věcem volný průběh, pouze chtěl budit takový dojem. Kulaté brýle, plnovous, stříbrně melírované vlasy v copu — tím vším chtěl vzbudit důvěru. Hudební výchova těch nejmenších byla obchodem, který vyžadoval značný smysl pro detail.

Rodiče z Hamburku-Ottensenu, kteří sem vodili děti na ukázkovou hodinu, by žádného utáplého muzikanta

s motýlkem nestrpěli. V Berndovi viděli kreativního pozdního čtyřicátníka, který je ochotný, dynamický a odvážný — současně ale působí jako profesionál. Jeho škola přece není žádná lidovka.

Musimaus představoval náročnou koncepci raného vzdělávání, a zatímco Bernd pronášel krátkou úvodní řeč, pečlivě ji prokládal náležitými klíčovými slovy, z nichž *bravý* zmínil vždy na prvním místě.

Anna seděla ve velkém kruhu na dřevěné podlaze cvičebny, koutky úst a obočí měla pozdvihnuté, na klíně jí ležela příčná flétna, už se jednalo o její osmou ukázkovou hodinu, a když Bernd vypustil z úst slovo *obežřetný*, na chvíli zavřela oči. Teď už zbýval jen *talent* a *potenciál* a *kognitivní schopnosti*.

Dívence, která seděla své matce na klíně, mohly být na nejvýš tři roky, okusovala rýžový chlebiček a znuděně kopala nohama, na chvíli se zadívala na Annu, pak se k ní nahnula a ulepenýma rukama se natáhla po flétně. Matka se na ni usmála. „Chceš si zapískat, берушко?“

Anna pohlédla na holčiččinu oslintanou pusou, kam se jí přilepily kousky chlebičku, oběma rukama pevně stiskla nástroj a zhluboka se nadechla, cítila, že se v ní pomalu zvedá obrovská vlna vzteku, dostala chuť přetáhnout dítě svou stříbrnou příčnou flétnou v C ladění přes hlavu — anebo, ještě raději, s ní praštit matku, která na sobě měla punčocháče s kroužkovým vzorem a na hlavě květovaný šátek. Která teď nechápavě nakrčila čelo, protože si její uslintaná tříletá dcera nesmí zapískat na profesionální nástroj za šest tisíc eur.

Uklidni se, pomyslela si Anna, to dítě za nic nemůže.

Zaslechla, že se Bernd blíží ke konci své krátké úvodní řeči: „...jednoduše RADOST z hudby!“ Jeho závěrečné slovo,

znamení pro ni. Zvedla se, nasadila ještě širší jevištní úsměv a prošla kruhem rodičů a dětí až k němu. Anna s kouzelnou flétnou, Bernd s kytarou, dělali to tak pokaždé, třikrát motiv Papagena na příčnou flétnu, pak krátké intro na kytaru, „a teď si všechny děti můžou vytáhnout triangel nebo dřívka a rodiče zpívají s námi, určitě tu písničku znáte, a teď všichni... tři, čtyři: *To zní tak nádherně, to zní tak hezky...*“

Zatímco děti třískaly nástroji a rodiče více či méně pěkně zpívali, Anna tancovala s flétnou kolem nich a Bernd za ní s úsměvem poskakoval s kytarou.

Přitom se mu celou dobu dařilo nadšeně pokyvvovat hlavou sem a tam. Bernd byl profík.

Na ukázkové hodiny vypracoval perfektně promyšlenou choreografii, což se mu také vyplatilo. Kurzy v Musimausu byly u rodičů z Hamburku-Ottensenu skoro žádanější než zahrádka s připojením na elektřinu. Existovaly dlouhé seznamy zájemců.

Anna mohla být ráda, že u něj dostala práci. Bernd jinak zaměstnával pouze vystudované učitele hudby nebo absolventy hudební školy. Coby nedostudovaná hudebnice by u něj normálně neměla vůbec žádnou šanci, ale Bernd jednak rychle pochopil, že by Anna mohla diplomované učitele hudby bez problémů strčit do kapsy, a jednak mu velmi dobře zapadala do *celkové koncepce*.

Znamenalo to, že se na ni celkem dobře koukalo, když se svou příčnou flétnou a tmavými lokny procházela velkou cvičebnou, v šatech, které *nebyly příliš dlouhé* — to byl Berndův dresscode na dny otevřených dveří.

„Mysli na to, že výuku vždycky platí tatínci!“ Ale šaty nesměly být ani příliš krátké, „nechceme přece zkazit náladu maminkám!“

Když to Bernd říkal, zakřenil se u toho a mrkal na ni, ale Anna ho znala už skoro pět let. Myslel to smrtelně vážně.

Nenáviděla jeho bleděmodrou džínovou košili a cop, nenáviděla i sebe samu, když hrála *Krysaře*, zatímco budoucí žáci Musimausu ve velké cvičebně nemilosrdně otloukali Orffovy nástroje.

Připadala si jako hosteska z telenovely *Lod' snů*, která musela kapitánovi přede všemi přinést dort s prskavkami.

Ale pasažéři na parníku alespoň dokázali tleskat do rytmu.

„Anno, máš to skutečně zapotřebí?“

Proč jenom včera večer zvedla telefon? Na displeji uviděla matčino číslo, a stejně to udělala. Zase chyba, pořád dokola.

Nejdřív si Marlena pár minut povídala s Leonem, ale on na telefonování ještě moc nebyl, když mu babička položila otázku, kýval nebo naopak vrtěl do sluchátka hlavou. Anna musela zapnout hlasitý odposlech a Leonovy němé odpovědi překládat.

„Copak si přeješ od babičky k Vánocům, zlatíčko?“

Leon se tázavě podíval na Annu, ve školce teprve vyráběli lampiony.

„Myslím, že si to Leon ještě musí nechat projít hlavou, mamá.“ Mamá s přízvukem na druhé slabice, to se Marleně zdálo důležité.

Když Leon zmizel do pokojíčku, vypnula Anna hlasitý odposlech a vstala z pohovky. Když mluvila s matkou, ještě stále ji to nutilo stát vzpřímeně. Jakmile si to uvědomila, znovu se posadila.

„Anno, jak se ti vede? Málo o tobě slyším.“

„Všechno v pořádku, mamá. Vede se mi dobře.“

„To je prima.“ Marlena vždy dokázala udělat pomlku na správném místě. „Já se mám mimochodem taky dobře.“

„Ale já bych se tě přece zeptala, mamá.“

Aniž si toho všimla, už zase zaujala strnulý postoj. Sebrala z pohovky polštář, hodila ho na zem a pak do něj prudce kopl, až prolétl celým obývacím pokojem.

„A co znamená všechno v pořádku?“ zeptala se Marlena, „znamená to, žeš už konečně skončila v té své klimpršколе?“

Anna vzala druhý polštář a kopl ho do zdi.

„Ne, mamá, to ne.“

Zavřela oči a pomalu napočítala do tří. Malá umělecká pomlka na druhém konci drátu, pak hluboké nadechnutí následované rázným výdechem ústy a nakonec rezignovaný šepot: „Anno, máš to skutečně zapotřebí?“

V tuhle chvíli měla položit sluchátko, jindy by to udělala, ale včera evidentně neměla svůj den.

„Mamá, už s tím krucinál přestaň!“

„Jak to se mnou...“

„To není můj problém, že se za můj život stydíš.“

Chvilku trvalo, než Marlena dokázala opět promluvit: „Mělas všechno, Anno.“

Ostatní dívky byly před svým vystoupením vždycky tak nervózní. Seděly vedle svých učitelů klavíru, v obličeji celé bledé, čekaly, až na ně přijde řada, a pak se po několika schůdcích došouraly se svěšenou hlavou na jeviště, jako by šly na popravu.

Anna to milovala. Když se ozvalo její jméno, zašimralo jí v břiše, ale jen slabounce, a pak se s pohupujícími lokny rychle vyšvihla na jeviště, svižně přešla ke klavíru, krátce zaklonila hlavu — a jde se na to.

„To je přece jasné, že si to užíváš. Protože vždycky vyhraješ,“ řekla Cathrin, její nejlepší kamarádka, bez stopy závidi, bylo to pouhé konstatování. Anna vyhrávala první místo v soutěži Mladí muzikanti už skoro automaticky. Krajské kolo, zemské kolo, celostátní kolo — když někdy spadla na druhé, nebo dokonce třetí místo, musela mít opravdu špatný den, pak se sama na sebe zlobila a při cvičení se ještě víc týrala.

První tři roky se učila přímo od Marleny, která ji i později na všechny soutěže doprovázela. Po koncertech velký zmrzlinový pohár, a když byla starší, vydávaly se spolu šťastně ruku v ruce na nákupní výpravy.

Pořád ještě ji to bolelo. A také vzpomínka na otce, jeho úsměv, ruce na jejích ramenou, když domů přivezla první cenu, velké ruce, které nezapřely selského synka. „Bramborářské pazoury,“ říkala Marlena, když měla zrovna dobrou náladu, znělo to něžně.

Jako by jí vůbec nevadilo, že její muž je pouhý přivandrovalec, kluk z vesnice, který se v přednáškových místnostech a knihovnách sice zbavil pachu chléva, ale hláška „r“ mu stále sklouzávala na špičku jazyka a pak se zaoblila jako v dolnoněmeckém nářečí. Marlena sebou pokaždé trhla. *Jako obyčejný sedlák.*

Anně se to naopak líbilo, protože v takových chvílích jí byl profesor fyziky Enno Hove bližší než kdy jindy. Papá, s přízvukem na první slabice.

„Talent podědila po mně!“

Marlena se vzdala hudební kariéry, když v jednadvaceti letech otěhotněla. Tak každopádně zněla její verze.